СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LII. Ч. 239. НЮ ЙОРК і ДЖЕРЗІ СІТІ, пятниця, 8-го грудня 1944. No. 239. NEW YORK and JERSEY CITY, Friday, December 8, 1944. VOL. LII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA FIVE CENTS ELSEWHERE

ПРОМИСЛОВЦІ ЗОБОВЯЗУЮТЬСЯ ПРИСПІШИТИ ВИРІБ ЗБРОЇ

НЮ ЙОРК. — У приявності 2,300 підприємців, які беруть участь в Конгресі для війни і Реконверзії Американського Промислу Краєвий Союз Вирібників проголосив вислідi із своїх помічень в ділянці заняття. В першу чергу союз вирібників стверджує, що наємці не мають потреби покидати воєнні заняття ніби тому, що вони хочуть забезпечити собі працю вчасі миру. Подруге, вирібники запевняють, що вони переведуть реконверзію впродовж 8 тижнів по скінченню війни і постараються, щоб придбати 30 відсотків робіт більше, ніж їх було в 1939. році.

На конґресі ґенерал Брегон Сомервел візвав 300,000 робітників, які взяли відпустку з різних причин, щоб вони негайно вернулися до праці для виробу зброї й амуніції. Після його промови предсідник екзекутиви союзу вирібників Вилієм П. Витеров з Питсбурга виголосив промову на тему: „Промисловці викінчать Роботу" і в ній сказав, що вирібники постараються не лише за продукцію відповідних матеріялів до викінчення війни, але теж забезпечать роботи для наємців принаймні в такій кількости, як їх було в 1939. р.

РЕКОНВЕРЗІЯ ДЛЯ ЖІНОК.

ВАШИНГТОН. — Жіноче Бюро при департаменті праці видало „начерк реконверзії для жінок", випрацюваний представницями яких 30 краєвих жіночих орґанізацій. У начерку сказано, що стейтові, федеральні та приватні підприємства постараються за фонди для перевозу жінок із воєнних підприємств домів, коли їх відправляють з роботи. Сказано теж про конечність привернення до життя охоронних стейтових законів для працюючих жінок, скоро лише мине війна. Також не занедбано згадати, що конечним є втримати плату жінок на рівні з платою мужчин за однакову роботу. — Найвище число жінок занятих роботами було зарекордоване в місяцю липни, коли то вже разом із сезоновими робітницями, це число було 19,110,000. В жовтню цифра впала 18,460,000.

МОРҐЕНТАВ ВЗИВАЄ ОДИНИЦІ ДО ЗАКУПНА БОНДІВ.

ВАШИНҐТОН. — У передодні річниці Перл Гарбору, тобто 7. грудня, секрета скарбу Генрі Морґентав виявив, що продаж бондів Шестої Воєнної Позички досягла 93.5 відсотків загальної суми 14 біліонів долярів. Одначе подавляюча більшість закупів походить від корпорацій. Морґентав взиває приватні одиниці приспішити закупно бондів від себе.

ПЕРЕДБАЧУЮТЬ ПОТРЕБУ 300,000 ЛІЖОК ДЛЯ ВЕТЕРАНІВ.

ШІКАҐО. — Адміністрація Ветеранів передбачує найвище запотребування ліжок для ветеранів теперішньої війни около 1975. року. Запотребування досягне 300,000 ліжок, коштом 6 біліонів річно. Це виявив адміністратор справ ветеранів бриґадир ґенерал Френк Т. Гайнс на дискусії про „демобілізацію ветеранів".

РАБІН ЗРЕЗИҐНУВАВ ПІСЛЯ ПРОТЕСТУ ПРОТИ КОЛЯДОК.

КІНҐСТОН (Ню Йорк). — Рабін Гаролд Енґлендер вніс протест до міської Шкільної Ради проти сауки колядок у прилюдних школах, кажучи, що це сектярство. Після того він зрезиґнував із свого становища як рабіна в синаґозі. Один з директорів синаґоги подав до ґазет заяву, що протест рабіна не подобається управі синаґоги і тому рабін зрезиґнував.

ЗБУНТОВАНІ АРЕШТАНТИ ХОЧУТЬ ПІДДАТИСЯ.

АТЛАНТА (Джорджія). — У федеральній вязниці вибух бунт арештантів. Вони схопили чотирьох сторожів, забарикадувалися в окремім забудуванню і загрозили, що їх вимордують, коли влада схоче арештантів переслідувати. Тепер вони подали умовини здачі, а саме: Щоби влада оголосила в ґазетах їх жалі на управу вязниці. Вязні переговорюють з владою через ґазетяря Морґана Блейка, до якого вони мають довіря і якого влада візвала до переговорів.

БИРНС ПРИСПІШУЄ ВОЄННУ ПРОДУКЦІЮ.

ВАШИНҐТОН. — Директор Воєнної Мобілізації Джеймс Ф. Бирнс назначив цілу ґрупу помічників, які займуться приспішенням виробу амуніції і інших воєнних матеріялів „від місця, де їх виробляють, аж до місць, де їх уживають". Це звязане теж з заспокоєнням потреб фармерів для переміни їх праці на мирову.

ШУКАЄТЕ ПРАЦІ? — Наперед погляньте на оголошення нових робіт у „Свободі".

Признали місце Советам у Міжнародній Летунській Раді

ШІКАҐО. — Делеґати 52 держав, що брали участь в Міжнародній Летунській Конференції вибрали тимчасову летунську раду складену з 21 членів і в ній зарезервували одно місце для Советської Росії. Рада вважається тимчасовою, поки ціла Організація Цивільного Летунства не буде ратифікована державами, які вислали делеґатів на наради. Передбачують, що тимчасова рада буде урядувати впродовж 2—3 років від покінчення війни аж до зміни відносин. На підставі договору Росія й інші держави можуть приступити до організації летунства коли лише цього забажають і згодятсья на умову. Росія була на конференцію запрошена, запрошення приняла, але опісля відказалася від участи під замітом, що в конференції брали участь делеґати Еспанії й Швайцарії. При виборі ради не було вибору осіб, але держав, яким признано місце. У числі сім перворядних держав найшлися Америка, Англія, Франція, Голяндія, Бельгія, Мексик, Бразилія і Росія, як захоче. Серед другорядних є Канада, Норвеґія, Куба, Перу й Ірак. А до треторядних зарахували: Китай, Австралію, Чехословакію, Єгипет, Туреччину, Чілі, Колюмбію і Ель Сальвадор.

АМЕРИКАНСЬКИЙ КРАМ ПЕРЕВОЗЯТЬ У СОВЄТИ ЛІТАКАМИ

ЕДМОНТОН (Канада). — Американські літаки, які перелітають щодня до Советів з набором на підставі Ленд-Лізу, призначені для реґабілітації Росії й Европи. Літаки летять через Канаду до Аляски вже від місяців. Вони перевозять збіжжа на засів, трактори, рільниче знаряддя, ґумові ростини, сировицю, ліки сульфа, операційні медичні інструменти і загалом медичні матеріяли.

ГАЛИФЕКС ПЕВНИЙ ЗА АМЕРИКАНСЬКО-АНҐЛІЙСЬКУ ДРУЖБУ

НЮ ЙОРК. — Британський амбасадор лорд Галифекс заявив, що він не остався б в Злучених Державах ані тиждень довше, колиб не був певний, що між Злученими Державами й Анґлією можна дійти до згоди у всяких справах, в яких обі держави мають спільний інтерес. Це сказав Галифекс у промові, виголошеній перед 1,000 членами Клюбу Радіових Екзекутивних Урядовців в готелюРузвелт зібраних на приняттю в честь Бритиш Бродкестинґ Корпорейшен.

Британський уряд далі твердо на своїм становищі в італійській справі

ЛОНДОН. Антоні Іден, британський секретар заграничних справ, заявив у британськім парляменті, що він не думає відступати зо становища, яке він заняв в італійській справі; спеціально не думає він відкликати свого спротиву проти встановлення графа Сфорци італійським міністром заграничних справ. Іден говорив, що британський уряд був зовсім у праві висказувати свою думку другому урядови про міністра серед таких умовин, як теперішні.

У Британії одначе є ще досить критиків урядової поведінки й тому уряд згодився призначити найблизче засідання парляменту в пятницю для розгляду цеї справи. Загально одначе сподіваються, що становище уряду буде одобрене більшістю парляменту; одинокий спротив міг би вийти з лав послів Партії Праці, але уста цих послів тепер закриті через те, що її представники є міністрами в кабінеті Чорчила.

У Британії багато людей спекулює над розвязкою питання, чому саме британський уряд так сильно противився встановленню Сфорци міністром заграничних справ. Пояснення Ідена, що мовляв Сфорца працював проти премієра Бономія, загально вважають поверховним; багато припускає, що Британія тому проти Сфорци, бо той стоїть за зворот Італії африканських кольоній.

ВАТИКАН ВІДКЛИКАЄ СВОГО ПРЕДСТАВНИКА З ФРАНЦІЇ

РИМ. — Ватикан зробив угоду з тимчасовим урядом Франції, що ще перед виробленням конкордату Ватикан відкличе з Франції папського нунція Валерія й кількох єпископів, котрим французький тимчасовий уряд закидує співпрацю з німцями та вішівським урядом Петена. Угода є поважним зворотом у політиці Ватикану, бо цим Ватикан, котрий зносився з урядом Петена, входить у взаємини з урядом Де Ґола. Де Ґол закидує нунцієви Валеріови головно приятелювання з Петеном.

Посол Петена при Ватикані ще живе в Римі, де його всі знають як „самотнього старуха, що від нього сторонять Аліянти".

ЗАПОВІДАЄ ХАОС У НІМЕЧЧИНІ ПО ВІЙНІ

БРЮСЕЛЬ. — Поль Анрі Спак, бельгійський міністер заграничних справ, заявив у бельгійськім парляменті, що найважнішою проблемою в Европі буде хаос у Німеччині, що є конечним вислідом німецького розгрому. Він казав теж, що німецький хаос заставляє Бельґію шукати тісного порозуміння з Британією.

„Хаос" каже Спак, „буде тривати довго, так довго, що повний розклад Німеччини виглядає можливим".

НАД РЕНОМ ДОРОГИ ЗАВАЛЕНІ АВТОМОБІЛЯМИ І ТРОКАМИ. — Як поглянути на цей образок, що знятий десь над Реном, то побачимо американських вояків, що патролюють, а теж понищені автомобілі. Недавно посувалися тими дорогами, що перед нами, німецькі транспорти, та їх торощила американська артилерія в такий спосіб, що тепер ці дороги просто завалені розторощеними автомобілями.

ТРЕТЯ АРМІЯ ЗА ЗАРОМ, НАСТУПАЄ НА ЗАРБРІКЕН

ГОЛОВНА КВАТИРА АЛІЯНТСЬКИХ ЕКСПЕДИЦІЙНИХ СИЛ. — Бій за Зарську кітловину розвивається щораз потужніше, а німецька влада над цею преважною для німців промисловою округою поступенно слабне.

Ліве крило армії ґенерала Петона розпустило свої сили поза рікою Заром з трьох переправ через ріку, а центр і праве крило Третьої Американської Армії звернулися на північ, аби вкріпити позиції яких пять миль від Зарбрікена та під Зареґемінами. Третя Армія переконана, що своєю боротьбою на 210 миль широкому фронті вона ломить хребет західної оборони Німеччини.

На північ від Третьої Армії Американська Девята й Перша Армія далі держать сильно позиції, добуті по трьох тижнях завзятих боїв. На полудне, Сема Армія заняла ще кілька міст і посунулася здовж німецької границі. На півночі Перша Армія відбивала сильні протиатаки у Берґштайні, що лежить уже в Німеччині.

Бої коло великої твердині Мецу зробили знову добрий поворот у користь Аліянтів, коли німці здали ще один форт твердині. Тільки два форти ставлять опір.

ЧЕРВОНА АРМІЯ НАСТУПАЄ ПРОСТО НА БУДАПЕШТ.

ЛОНДОН. — Російські панцирні відділи посунулися в західній Мадярщині на віддаль 44 миль від австрійської границі та 110 миль від Відня. Московські й берлінські комунікати одночасно говорять про наступ сильних советських сухоземних і повітряних сил на Будапешт. Сильні атаки йдуть головно від півдня й північного-заходу. З армією ґенерала Тольбухіна получилися тепер війська Другої Української Армії ґенерала Малиновського.

Берлін каже, що росіяни кинули незвичайно сильні відділи добре узброєних військ на 200 миль широкому фронті, що розтягається від Мішкольца, в північно-східній Мадярщині через Будапешт аж до стратеґічно важного озера Балатону (Болотного), видно пробуючи добитися скорого вирішення бою за Будапешт.

Червона армія дійшла вже до фортець Надьканіца й Секешфеґервару, що стоять немовби сторожами при вступі до Австрії.

БРИТІЙСЬКІ ЛІТАКИ БЕРУТЬ УЧАСТЬ У БОЯХ У ГРЕЦІЇ.

АТЕНИ. — Урядові грецькі та британські війська через цілий день бились в Атенах з лівими партизанами „Еласу". Грецькі й британські літаки літали понад боєві округи й остріляли противників зо скорострілів.

У ночі ліві стягнули з околиці деякі підкріплення та посунулися в центр міста. В день бій прибрав загальні розміри. Найбільший бій ішов на Конституційній Площі, зараз коло Гробу Невідомого Вояка. Ліві атакували поліційну стацію, але її не добули. Зате британські повзи заставили до здачі ґрупу, що билася з головної кватири комуністичної партії.

Місто заховується спокійно. Воно терпить від недостачі поживи. Комунікації в місті нема, а водопроводи закриті. Хліба можна дістати, але ніхто не йде його купувати, аби не дістати кулі. В пристані стоять кораблі, повні харчів, але нема кому їх вивантажувати.

АЛІЯНТИ ПОСТУПИЛИ КОЛО БОЛЬОНІЇ.

РИМ. — Британські й польські війська розбили сильний ворожий спротив та всадовилися твердо на підмістю на другому березі ріки Лармонте, 4 милі на південний захід від Фаєнци, загрожуючи цим знову німецьким військам на полудневому сході від Больонії.

Німці зрозуміють своє важке положення й стараються відтягнути свої сили зо загрожених позицій.

ФОРМУВАННЯ ВІЙСЬКОВОГО ВІДДІЛУ „ВІЛЬНОЇ АВСТРІЇ".

ЛОНДОН. — Єгипетське радіо в Каїрі подає, що в Юґославії створено першу „вільну австрійську бриґаду", що буде воювати проти німців за добуття незалежности Австрії від Німеччини. Бриґада буде воювати під командою маршала Тіта.

АМЕРИКАНЦІ ПЕРЕРІЗАЛИ ЯПОНСЬКІ ЛІНІЇ КОЛО ОРМОКУ.

ГОЛОВНА КВАТИРА АМЕРИКАНСЬКИХ СИЛ НА ФИЛИПИНСЬКІМ ОСТРОВІ ЛЕЙТЕ. — Американська Сема Дивізія переправилася проти ворожого опору через ріку Паланас в двох пунктах та посунулася на північ на Ормок. Тимчасом Шеста Армія напирає щораз сильніше на ормокський коритар, де японців пришпилено до позиції. Коло Лімону японці пробували атакувати американців повзами, але американці атаку відбили.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 595 — 7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ЗУДАР ПОЛІТИК

Заява американського департаменту стейту про політику, якої держаться Злучені Держави супроти Італії, вже викликала широкий відгомін у світі. В Італії заява була справжньою сензацією дня, в Британії громадянство було заявою поражене. Хоча інші краї не причетні до справи так безпосередно, як Італія й Британія, вони певно відгукнуться живо на цю заяву, бо є це заява принціпіяльного характеру.

Заявляє департамент стейту, що він постійно держався в італійській і тим подібних справах певної означеної політики, а саме він стояв за те, що про склад італійського уряду мають рішати самі італійці, хиба що в політичну справу підмішана ще військова справа, себто вимоги воювання проти ворогів. Італія лежить в обсягу спільної відповідальности Америки й Британії, отже Америка й Британія мали рішати про те, чи в даному випадку не треба з огляду на військові справи обмежати політичні права італійців. Отже Америка таких причин не бачила й повідомила виразно й британський і італійський уряд, що на її погляд італійський народ повинен би самий вирішити собі проблеми уряду згідно зо засадами демократії без впливу іззовні. Зогляду на те, що Британія виступила проти встановлення Сфорци членом нового італійського кабінету, американський департамент стейту виразно заявляє, що американський уряд не піднімав ніякого протесту проти Сфорци.

До того департамент стейту додає зо спеціяльним натиском, що він держиться такої самої засади й супроти урядів Обєднаних Держав у звільнених територіях, під чим департамент стейту певно розуміє передусім Грецію. Тимчасом британський уряд не тільки мішається в нутрішню політичну ситуацію Греції, але цілому світови заявляє, що думає далі мішатися, оправдуючи це вмішання потребою оборони греків до вирішування своїх політичних спорів через свобідне голосування.

Маємо так поставлені проти себе дві політики: Американська політика стоїть на становищи, що з ментом, як з краю відступає ворог, самий народ краю має право рішати склад уряду й політичний лад у краю. Навіть як у краю не настає такий лад і порядок, якого ми собі бажалиб, нам ніщо в це мішатися. Британська політика стоїть за вмішування в справи, поки край не поведе політики уряду за засадами демократії, практикованими видно в таких краях, як Британія.

Як бачимо, і одну й другу політику обороняється зо становища демократії. Та Америка на оборону своєї підносить ще аргумент консеквентности, постійности. Цього аргументу Англія не може висунути, бо вона не виступала в обороні своїх засад в східній і центральній Европі. Через те Британія робить враження, що вона виступає за своїми засадами тільки там, де їй вигідно, де її інтереси цього вимагають. Зате Америка своїм консеквентним практикованням тих самих засад викликує враження, що вона держиться тих засад не тільки в інтересі своїм, а безінтересовно, в імя засади, яку вона признає доброю й корисною для всего світу.

Чи зраділи новою книжкою про Україну?

Можемо сказати, що не сотні чи тисячі американських українців, але таки є десятки тисяч таких, що від щирого серця і з глибокого переконання хотіли би зложити і свою частку в наших змаганнях допомогти українському народови в Европі добитись кращої долі.

А як приймемо, що так є, то заразом памятаймо, що є всілякі способи такої допомоги. Але чи не найважнішим є той, що освідомляє якнайширший загал нашого краю про те, якою є справжня Україна, до чого вона змагала і змагає, чи на яких ідеалах український нарід виховувався і якими думками жив, кудою йшов, до чого змагав.

І звертаймо увагу ще на одно, що є дуже важне: Америка ввійшла вже активно в світові справи в такий спосіб, що вже з цього шляху не заверне. Що-ж це означає? А ось що:

Памятаймо, що Америка має свої ідеали, справжні демократичні ідеали, від яких вона не відступить, на глум їх не виставить і не дозволить, щоб хтось інший з них глумився і робив з них карикатуру-посміховище. А роблять глум ті, що вживаючи демократичної назви підставляють під неї такий зміст і такі діла, які є демократії осоружні. Може прийдеться ще довго ждати, поки той американський спротив виявиться. Але так є, що бачимо навіть тепер, що він виявляється от хочби в тому, як поставився наш департамент стейту до сучасних політичних подій в Італії чи Греції.

Значить, що можна і треба надіятися, що наш край буде таки наставати, щоб усюди затриюмфували ідеали справжньої демократії. Як вдасться це, це вже дальша справа. Того ніхто не може передбачити. Як і не можна передбачити і того, як довго забере, заки демократія затриюмфує хоч частинно у всіх краях і серед усіх народів. Але прямування до цього є і буде, бо Америка таки хоче завести в світі новий і кращий лад, і то лад демократичний.

А як затриюмфує в світі демократія, а в тому теж і в Совєтському Союзі, то — пише Вилієм Генрі Чемберлин у своїй найновішій книжці "The Ukraine: A Submerged Nation" — переможе і українська справа. Отся злука волі України з демократією і її перемогою, зокрема з її перемогою в СССР, є тим, що промовить цілком певно до великого кола свободолюбних американців. І тому можна нам, американським українцям, дійсно радіти, що отсе появилась на американському книжковому ринку ось така книжка американця, що промовляє до американського світогляду, а заразом подає правду про Україну і український нарід.

Є видруковані тисячі примірників отсеї книжки, які вже розіслало видавництво — Мекмилен Компані в Ню Йорку — до різних книгарень по цілій Америці. Ось ту книжку можна дістати теж і в книгарні „Свободи". Тепер треба надіятись, що будуть масові зголошення за нею вже збоку самих американських українців, зокрема збоку наших читачів і Союзовців, що вже звикли до того, що мають вести в таких справах перед.

Колись минав рік за роком, а не появлялась ні одна книжка англійською мовою про Україну і український нарід. І ми рік за роком нарікали, чому так є. І рік за роком говорили, а навіть ухвалювали, що треба тому зробити кінець.

І довгий, дуже довгий час ніщо з того не виходило.

Та тепер, в часі, коли як видавалося немає „широкого розмаху" з протестаційними вічами, походами і острими резолюціями, маємо щось таке, що є важніше й тривальше, бо постійно помагатиме українській справі, бо постійно нагадуватиме Америці та світови кривду, завдану українському народови в минулому і сучасному. Маємо тепер книжки, маємо журнал, в яких пишеться про українські справи в правдивий і науковий спосіб, а з такої праці зможуть черпати матеріяли в кожний час всі різні люди різних національностей, що шукають виходу з хаосу в Европі й в світі та шукають справжнього замирення і справжнього кращого та справедливішого ладу в світі. Бо того всього не дасться осягнути, як Україна буде далі поневолена і давлена диктатурами.

Отже радо повитаймо нову появу на книжковім ринку, що допомагає українській справі доходити до світової опінії, що дає нам можливість впливати на громадську думку в Америці найкращим і найкультурнішим способом: через добру книжку, через таке друковане слово, що є висловом правди і благородних змагань великого народу до волі.

Радіймо, що можемо нині прикрасити свою хату ось такими гарними книжками в англійській мові, в яких американці, що добре вистудіювали нарід, з якого походимо, беруть той нарід в оборону перед гнобителями і диктатурами і дають йому признання за його віковічну, завзяту боротьбу за такі ідеали, що є найдорожчим скарбом теж і американського краю і народу.

Тому і використаймо цьогорічне Різдво до закупна усіх тих книжок, що то передають правду про Україну і український нарід! Усі вони повинні бути в першу чергу в нашій хаті для вжитку наших дітей і внуків, що їх треба завчасу підучувати продовжати акцію оборони України і тоді, як не стане старого покоління. А Україна ось такої допомоги і оборони ще потребуватиме довго, дуже довго. Оборони не тенками, бомберами чи крісами, а словом, розумним і правдивим словом, книжкою і наукою.

А це теж зброя, дуже сильна зброя!

Канадійська „револьта"

З кінцем листопаду спалахнуло в Канаді обурення проти премієра Вилйема Л. Макензі Кінга за те, що дав згоду на примусову висилку незначного числа канадійських вояків на европейський фронт. Відгомін цих подій заставив пресу в стейтах заговорити ширше про справи Канади. Бо що правда, маємо щодня довгі телеграми про події в Европі, Азії, Південній Америці, чи в Австралії, а про нашого північного сусіда пишеться назагал дуже мало. Із такого наставлення вийшло, що пересічна американська публика не могла зорієнтуватися, про що йде справа і звідки нагла повстав в Канаді „бунт" серед армії.

Хуртовина, як виглядає, вже минула, але варт її хоч коротко обговорити. Для зрозуміння треба пригадати таке:

Колись Канада належала до Франції. Тоді на сході Канади поселилося багато французів. Опісля завоювала Канаду Англія і французи опинились під її владою. Коли Канада стала „домінією", отже майже незалежною країною, боротьба між двома національностями за провід не устала, а триває далі в тому розумінню, що французи намагаються дістатися в якнайбільшому числі до керми державних, тобто домініяльних справ. І час від часу таке буває, що й премієром Канади стає француз.

Тому, що канадійські французи мають свої обласні національні інтереси, вони головно побиваються за те, щоб Канада дістала якнайбільшу політичну свободу, а навіть посягають по незалежність. Вже вчасі першої війни вони всіми силами боролися проти цього, щоб Канада мала примусову армію, яка малаб іти на війну до Европи. Канадійці англійського роду мають здавна традицію, що армія повинна бути складена з добровольців. Отже, як вибухла теперішня війна, то супроти таких обставин не диво, що в канадійському парляменті в Отаві недопущено до переведення закону про примусову військову службу, лише побирано рекрута на підставі добровільного зголошування.

Та упадок Франції в теперішній війні змінив вчасти настрій французів і вони згодилися на заведення примусової служби, але для оборони самої Канади. Яких 60,000 вояків затягнено примусово до армії, яка стоїть постійно в Канаді, а з добровільної рекрутаційної системи повстала 900,000 армія, яка служить на европейських фронтах, чи то в Італії чи в Франції, Бельгії й Голяндії. У часі виборів в 1940 р. Ліберальна партія премієра Макензі Кінга вела агітацію, що не допустить до висилки канадійської армії заморе. В році 1942 постала така ситуація, що здавалося, що треба буде згодитися на висилку армії в Европу. Тоді уряд Макензі Кінга піддав під загальне голосування населення питання: Чи нарід дальше буде тримати Макензі Кінга за слово, чи звільнить його і послів від такої обіцянки.

При голосованню рішено 62 відсотками голосуючих звільнити послів від зобовязання, а 38 відсотків була за дотриманням обіцянки. Отже на цій підставі в парляменті переведено закон, що канадійської армії можна вжити до служби заморем. Одначе уряд не спішився переводити цю справу в життя.

Та в жовтні цього року поїхав до Европи між канадійських вояків канадійський міністер оборони полк. Дж. Л. Ралстон і привіз вісти, що канадійська армія так підупадала внаслідок важких боїв, що для доповнення потребує вишколених вояків з Канади. Премієр Макензі Кінг спротивився тому і Ралф уступив. На його місце став міністром краєвої оборони генерал А. Дж. Л. МакНотон, який був перед тим командантом одної армії в Англії. Коли після невдачі коло Арнгем почали надходити до Канади алярмуючі вісти про потребу доповнення канадійської армії в Европі свіжими вишколеними силами, премієр Кінг скликав парлямент і 22. листопаду 1944 р. бувший міністер оборони полк. Ралстон поставив домагання, щоб вислати 16,000 вишколених вояків із примусової канадійської армії для доповнення канадійської армії заморе. Премієр Кінг заявив, що він не противний висилці, але не годиться на спосіб її переведення. Після того, як посли розійшлися домів, премієр відбув засідання свого кабінету і вже 23. листопаду прочитав наказ уряду, щоб 16,000 хлопців з канадійської армії вислати до служби за морем. Міністер оборони ґен. МакНотон виголосив промову в парляменті і вчасі дискусії заявив, що вояки будуть вислані частями, а це 10,000 в грудні й січні, а 6,000 пізніше.

Саме тому, що населення не було на таку постанову приготоване, почалося негодування спочатку серед французів, а опісля й серед іншого населення. Серед постійного війська, що стояло в західних провінціях повстало замішання і одна частина навіть не допустила на перевіз війська призначеного на фронт. Та як преса почала опублюковувати листи з добровольчої армії із зазивом прислати свіжі сили до Европи, бо армія має замало вишколених вояків, опінія успокоїлася і криза так, як би минула.

Остається тепер лише невияснене положення міністерства, а може тільки становища самого премієра Мекензі Кінга. Дехто думає, що він буде мусів уступити за те, що так несподівано заскочив населення своїм розпорядком.

В АМЕРИЦІ Є ПОНАД 5,000 РОБІТНИЧО-ЗАВІДУЮЧИХ КОМІТЕТІВ

ВАШИНГТОН. — Головний директор воєнного виробництва при раді воєнної продукції, Т. К. Квін, заявив, що в Злучених Державах тепер істнує більше як 5,000 робітничо-завідуючих комітетів, які стараються збільшувати виріб воєнного матеріялу. В останніх чотирьох місяцях число таких комітетів збільшилося на пять сот. Вони наглядають на місцях за тим, щоби приспішувати виріб гармат, тенків, літаків, кораблів й іншої воєнної зброї. — ОВІ.

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ „СВОБОДИ".

Просимо не присилати більше замовлень на кошикові календарі, бо запас вичерпаний.

ОЛ. ЛУГОВИЙ. Права автора застережені.

В КІГТЯХ ДВОГОЛОВОГО ОРЛА

ПОВІСТЬ З ЧАСІВ ВЕЛИКОЇ ВІЙНИ

У двох частинах

(Перший том трильоґії „Огнем і Кровю")

92)

У цій самій дузі, верств сім-вісім у промірі, збилися полки і артилерія 16-ої кінної дивізії. Знов все вище начальство з рана опинилося у безпечній віддалі за прикриттям ріки. Найстаршими на західньому боці ставали підполковники з Паволоцьким на чолі.

Переправа тягнулася довгими годинами. Міст ненадійний, хитався і зловіщо потріскував. Першою випроваджено артилерію, свою і піхотних полків. Запряжені шестернею гармати по черзі на віддаль 40-55 метрів одна від одної — повільно заїздили на міст. За кожною гарматою вїздили набойні скриньки, так само шестернею тягнені. Пускати густіше — грозило обвалом моста. До сотки артилерійських запряжок, свої і піхотні обози забрали годин сім часу, але переправа поки що йшла гладко, наче на маневрах. Два піші полки заняли позиції вигнутим у сторону ворога півколом, обома крилами спершися на південний і північний скрути ріки. Передпілля охоронялося численними кінними розїздами за Стрижовом і околицями від нього на північ. На радість полевим командантам не подавало ознак життя вище начальство. Сподівалися перевести полки за Буг без зайвих страт.

Жорстокий розум вищого начальства залишені ворогови терени вимагав від населення очищувати, а оселі палити. Серед населення не бракувало добровільних втікачів. Ті загоддя спаковували на вози манатки, увязували до возів худобу й пускалися у світ за очи, куди — й самі не знаючи.

Полки боєвої лінії у відступі заставали звичайно напівпусті села, часом вже й спалені запільними частинами. Виїздили заможніші. Сільська біднота не хотіла виїздити нікуди, але її гнано силоміць в останні хвилини.

Певно Володченкови, чи може піхотним ґенералам, з безпечного місця забаглося виявити над селянами свою всемогутність, тут, у бужській дузі. І в розташування полків вїхало пару сот селянських возів з отарами рогатої худоби, овець і свиней. Рухатися швидко — такий табор не міг. Втягнулися за піхотну лінію і зразуж розтаборилися. Забіліло скрізь від напятих на возах ряден, розбіглася у пошуках трави худоба. Та кільканадцять хвилин все перемішалося — військо і втікачі. Правдива картина з часів Великої Руїни України...

З крісклатого дубка, верств з півтори від моста, Паволоцький оглядав у далековид передпілля. Коня тримав ординарець під деревом. Подалік скупчилися в холодку старшини — Дараган, Оленич і Константинів, командуючий новомиргородським полком. Дооколичний простір попри шлях заняли полки. Нічого в передпіллі не доглянув, — по селі і оболонях маячили розїзди. Але побачив ґаласливий селянський табор і завмер. Допустити цю отару у розташування війська, поразка нехибна при першому ворожому натиску, заколот при перших гарматних стрілах. З одним тільки ординарцем Паволоцький почвалав валці на зустріч.

— Вас лихий куди несе? — сердито викрикнув порівнявшися з передним возом.

Підстаркуватий дядько, зарослий щотиною давно не голеної сивавої бороди, босий і без кашкета, почухав спадаюче на плечі довге волося і якось вбравши в плечі голову, ніче б сподіючись удару, з наголосом на „о" несміло промовив:

— До Росії, пане начальнику.

— Якого чорта ви в Росії робитимете? — крикнув голосніше, щоб і дальші чули. — Голодних там і без вас не бракує... Завертайте назад у село, поки хати ще цілі!

— Колиж бо кінники нас з села вигнали, пане. Казали село спалять, бо буде бій... — сміливіше заговорив старий селянин з третього воза.

— Ми й самі не хотілиб їхати у безвісти... — озвався хтось з дальших возів. — Так гонять силоміць, нагаями частують.

— Не дали навіть бебехів поскладати — докинула жінка з другого від переду воза.

— Хто посмів? — скипів Паволоцький. — Які це кінники?

— Та такі, як ось ви, пане... Ми на тому не розуміємося. Царські люди, цар значить і наказав — кілька голосів заговорило на перебій.

Махнув рукою і пігнав коня здовж валки. Зпід буд дивилося на нього сотки заляканих очей. Поміж возами і на узбіччах швендалася дрібна худоба. Мукання, мекання і квичання неприємно разило слух. Підростки, погоничі худоби злякано відскакували у рів перед конем розлюченого начальника.

Не встиг Паволоцький вибратися з нетрів селянського табору, а над селом знялися вгору дими. Позад себе зачув лемент, стоголосе голосіння. Горіли смолоскипами соломяні стріхи селянських ліпянок, виривалися вгору огневі язики. У кілька коротких хвиль поодинчі стовпи диву злилися у один, величезний, що закрив пів обрію. Село підпалювано у багатьох місцях одночасно. Пригнавшися до крайніх хат побачив Паволоцький не когось чужого, а своїх таки гусарів. Гей би архангели огненими мечами — штовхали горіючими головнями у стріхи двох сусідуючих обійсть. Підскочив до них:

—Ви, бісові недолюдки, що наробили? — люто закричав на підпалячів. — Вам хто наказав палити село?

Побачивши Паволоцького оба кинули головні на землю. Один, з нашивками ефрейтора, винувато заговорив:

— Не з власної волі ми хати палимо, ваше високоблагородіє. Розїздам наказано селян вигнати, а село спалити...

— Хто наказав?

— Їх благородіє, поручник Фоміщин! Вони десь на другому кінці села. На нас, ваше високоблагородіє не гнівайтеся! Адже селяни ми. Гріх так над людьми знущатися, людське добро нищити.

Тих оправдань Паволоцький не чув. Горіючою вулицею погнався на другий кінець. Фомішин, з поручником ніжинцем стояли коло дерев'яної, уніятського типу вівтарем на захід — церкви. Мабуть радилися, як підпалити деревляну, криту ґонтами церкву.

— Гей, панове! — крикнув до них підскочивши. — Чи це по вашому розпорядженні вигнано селян і палять село?

— Точно так, пане полковнику! — виструнившись відрапортував Фомишин, високий, сухий наче тріска, дядько літ під пятьдесять.

— Чи ви з глузду зїхали? На якій же це підставі?

— По наказу полковника Куленіна. Сегодні рано він персонально доручив розїздам оселі спалити.

— Доручення на письме?

— Устне, пане полковнику.

(Дальше буде).

Пізнання наших упереджень

Огляд книжок — Стефан Пірс.

В недавно виданій книжці — „Пізнання Наших Упереджень" — Гортенс Павдермейкер, помічна професорка антропольогії в Квинс Каледжі, торкається питань, які глибоко зачіпають кожну поважно-думаючу людину. „Юо таке упередження?" питає вона. „Як ми їх дістаємо?" „Що можемо зробити для поборення їх?" Від правдивих відповідей на ці питання залежить не тільки справедливе відношення до міліонів наших співгромадян, але дуже можливо уникнення третьої світової війни. Невеличка, але поважна, книжка професорки Павдермейкер значно сприяє ліпшому зрозумінню цих дуже важних питань.

„Упередження" — каже вона — „є ставлення до певної справи, яке ми утворюємо в собі без попереднього розгляду фактів щодо тої справи. Воно різниться від ставлення основаного на науці, знанню, бо при упередженню робимо осудок без помочі науки, чи нашого власного, здорового розуму".

Авторка далі розбирає, яким шляхом ми доходимо до осуду цілих груп, цілих кляс людей, ще до нашого знайомства з ними, яке малоб бути підставою нашої поведінки. Вона вказує на те, що ми часто поробимо передчасний осуд людей з різних расових, релігійних чи національних груп, витворюємо певні поняття — „образи в нашій уяві" — про тих людей ще доки не бачили їх, не мали ніяких справ з ними.

Дитина родиться без упереджень, але дуже скоро несвідомо вбирає їх у себе від родичів, або від того оточення, [illegible]. Як каже проф. Павдермейкер, „діти наподоблюють не тільки вчинки, але також почуття, відношення, погляди. Припустім, що малий Дик і Селі ростуть в оточенню тільки білих людей і ніколи не бачили чорних, муринів. Вони навіть не знають значіння того слова. І ось одного дня, приходить батько до дому і в присутности дітей оповідає матері, що він мав якісь непорозуміння з „огидним нігром" („дирти нігер"). Оповідає це сердитим голосом, і малий Дик і Селі мають сильне враження, що „огидний нігер" є щось дуже неприємне, щось таке, що батько і мати дуже не люблять".

„Після того, одного літнього дня" — продовжує авторка — „Дик і Селі вибралися з мамою на цікаву прогулку до звіринця в далекому парку, що є по другім боці міста. Треба було довго їхати трамваєм. Назад вертали́ся біля пятої години, також трамваєм. Повно людей. На одній стації стало ще більше, коли вступила група робітників, білих і чорних. Всі вони працювали при копанню ровів для каналізації. В наслідок спеки і брудної праці, всі вони брудні, зіпрілі. Двох чорних стали близько коло дітей і їх матері, яка старалася відсунутись як можна далі. Дик прошепотів до Селі: „огидний нігер". Тепер вони дійсно бачили його і попереднє враження підтвердилось. Ані вони, ані їх мати не помітили того, що і білі робітники, які копали рови, були так само брудні. Вони не мали „образа в своїй уяві" про брудного білого, але мали про „огидного нігра". Хоч є на світі і білі брудні люди, не тільки чорні, але в нашій уяві маємо образ тільки „брудного нігра". І коли побачимо замащеного, брудного мурина, це підтверджує нашу уяву. Колиж бачимо замащену брудну білу людину, то або не звертаємо на неї жадної уваги, або не вважаємо цю людину типовою)".

Подібно до того проф. Павдермейкер вказує, що „дитина чує як родичі говорять про „пархатого жида". Пізніше дитина чує, що жиди різняться від інших людей, що вони споживають іншу їжу, ходять до синагоги в суботі, говорять іншою мовою. Все це утворює в уяві дитини образ жида як особи дивної, чужої. Можливо, що перший жид, з яким йому доводиться зустрітися, є учень з його школи, який дуже подібний до інших. Але це не заважає його витвореній уяві. Він думає, що жидівський хлопець у школі є виїмком, або що він досить хитрий і ховає свою дійсну вдачу. Наділі цей жидівський хлопець може бути пересічним жидом, в той час, як уявний образ є карикатурою".

„Предмет нашого упередження може мінятися в різних історичних часах. В середині девятнадцятого століття, коли ірляндці прибували до Злучених Держав у великій кількости, старший єнки звичайно думав, що ірляндець є легковажний, любить випити, неощадний, запальний, все готовий до бійки. Ірляндця також не любили за те, що він був католиком. Тоді зчаста можна було бачити написи на залізничих стаціях, поміж оголошеннями в газетах: „Потребується робітник. Ірляндців не приймаємо". Сьогодня, сто років пізніше, нам смішно з того. Але ми не сміємося з тих образів, що є витворені в нашій уяві тепер. Їх ми приймаємо поважно і не сумніваємося в їх правдивости. Можливо, за сто років від нині наші нащадки будуть сміятися з тих помилкових образів, які ми маємо про муринів, [illegible]ців, хінців, жидів".

Що можемо зробити в тій справі? Проф. Павдермейкер подає свої конструктивні пропозиції. Перш за все, ми маємо відкрити наші упередження, чесно признатися до них, розглянути їх уважно, признати, що свавільне осудження цілої групи людей є противним самій суті американської демократії. Подруге, ми не сміємо діяти на основі упереджень, навіть якби хотіли. Потретє, як громадяни, ми маємо дбати за те, щоб упередження поборювалися законами та певною урядовою контролею. „Що треба робити", каже авторка, „як упередження проникають в інші громадські установи, звичаю, закони? Перший, найважніший спосіб поборювання їх є шляхом закону, шляхом якоїсь форми урядової контролі. На сьогодня, більш як коли, є підстави для легального контролі над використанням демократії. В часі, як воюємо за право продовжувати наш демократичний спосіб життя, мусимо також змагатися, щоби поширити і посилити його та і спинити ті несправедливости, що підкидають його. Закони можуть багато помогти. Закони проти лінчування, закони проти виборчого податку, закони проти дискримінації в індустрії, закони проти дискримінації в юніях та в справах освіти".

„Як громадяни, ми маємо подбати, щоб істнуючі закони виконувалися. Ми можемо вибирати таких наших представників до уряду, які будуть доглядати за виконанням тих законів, наколиж ті закони не будуть переводитись у життя, ми можемо подати свій голос в тій справі. Як члени різних організацій, чи то робітничих юній, чи комерційної палати, церкви, чи громадського клюбу, ми завше можемо запротестувати проти упереджень, коли про них говориться серед членів. В часі різних чуток, демонстрацій, заворушень маємо стримуватися, не дати себе втягнути в їх течію. Можемо затримати рівновагу і ще старатися стримати інших".

„Можемо також підтримувати ті соціяльні реформи, які можуть розвіяти деякі істнуючі упередження. Ліквідація жебрацьких районів, ліпші помешкання, більше розвагових можливостей в бідних районах, усунення дискримінації при найманню на працю, при розподілу праці, зарібної платні, — все це, і багато більше, маємо підтримати, якщо ми дійсно хочемо переводити в життя ідеї нашої демократії. Людина піддається, упередженням, коли боїться. Що ми можемо зробити, щоби вона менше боялася і була соціяльно забезпечена, всі недавні законодавства для охорони людей від непевности праці, охорони на старий вік, у випадку хороби, праця над поширенням основних здобутків нашої цивілізації серед усього населення країни, звільнення від страху перед голодом та безробіттям. Як тільки той страх буде в значній мірі усунений, ніяка група не буде боятися інших людей як конкурентів. Вони тоді скорше будуть шукати співпраці з іншими, ніж відокремлюватися від других та плекати ненависть".

Загальна Рада — ФЛІС.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЧИ І ВИ ВЖЕ ПОВИТАЛИ РІДНОГО ГОСТЯ У СВОЇЙ ХАТІ?

Тому кілька тижнів прийшов до моєї хати рідний і милий гість. Зветься він Ювилейний Альманах У. Н. Союзу.

Прийшов тихцем, що я ледви запримітив. І тихцем взявся я його переглядати, а потім і читати. Але забрало який місяць, заки при своїй роботі зміг прочитати, бо є там що читати і для науки і для розривки. А як прочитав, то зараз подумав: Щож то таке сталось, що так небагато було досі голосів про ту книжку в „Свободі"? Чи люди її не розкупили, чи ще не перечитали? Бо якщо купили і прочитали, то мусіло би бути більше таких, що не видержали, а таки щось про ту книжку написали. Ось так, як сам тепер роблю. Хоч по правді таки признаюся, що безпосередньою притокою до написання тих завваг був лист від мого приятеля з Майнот, Норт Дакота, в якому він пише ось що:

„Дякую красненько за присланий Вами Ювилейний Альманах, котрий читаю уже третій день. Це тепер буде найцікавіша книжка в моїй бібліотеці. Багацько я знайшов в тому Ювилейному Альманаху інтересних, історичних річей з громадського, українського життя в Америці".

Це є письмо від чоловіка, про якого можна сказати, що „живе між книжками" і має дуже гарну приватну бібліотеку. І коли він дає признання книжці, то це признання дійсно щось вартує.

Ювилейний Альманах це цінний набуток для нас і для будучих поколінь. Кожний знайде в ньому щось цікавого, щось такого, що сам пережив, у чому сам брав участь, або що знає з читання чи оповідань. Є там історія нашого життя-буття, є музика, є театр, є бизнес, є громадське життя і наше домашнє і багато дечого іншого.

Воєнні обставини не відбились відємно на книжці. Друкарські недомагання можна було в не-воєнних часах поминути, але тепер, коли кожний і так працює понад сили, годі таке вимагати. Та проте не повинно бути написане моє прізвище по англійськи так, що мої американські приятелі не пізналиб його! Подібне є з такими прізвищами як Курилло, Чаплинський чи Костишин, хоч правильно подано такі „тяжкі" для американця прізвища як Мусійчук, Ревюк, Чубатий і т. п.

Та найважніше в книжці це — статті. А вони цінні. Є в них багато нового. От берім статтю п. н. „Україніка", д-ра С. Демидчука, що коштувала багато труду, але щодо неї можна застосувати слова Франка, що „він хоч труду мав досить, але дивні перли виносить". Це є дуже важне винайти те, що писали про українців в Америці різні автори в давнині. І це повинно заохотити ще й інших за шуканням ось таких матеріялів про Україну та українців. Новиною є у нас автобіографічний нарис Платона Стасюка, як українського бизнесмена і громадянина в Америці, надзвичайно цікавий спогадами про те, як чоловік тут вибивається вгору, та як розуміти такий клич як „свій до свого". Це дуже розумні погляди! Знов стаття ред. Омеляна Ревюка це мала книжка про соціольогію, яка порушує чи не перший раз у нас дуже важні проблеми. Добре булоб статтю поширити і видати окремою книжкою, а тоді це була би перша українська соціольогічна книжка в Америці. Стаття проф. Манінга це вказівка, кудою нам іти в наших культурних змаганнях. Проф. Чубатий пише цікаво на тему „Самостійна Україна — ідеал українського народу". Цікаві теж завваги С. Марусевича про наше хорове мистецтво. Тонко віддані українські почування в спогадах о. Б. Олеся, чи в тому, що описав О. Бойків.

Та годі вичислити і обговорити все, що є в книжці, яка є збірною працею різних авторів. Збірку ту може оцінити найкраще той, хто мав колинебудь до діла з виданням ось такої праці. Такий цілком певно скаже, що книжка видана добре.

Тому запросіть, дорогі читачі, того гостя, цей Ювилейний Альманах, і до себе в хату, а цілком певно не пожалуєте цього!

Д-р Василь Галич,
Супіріор, Вис.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Українсько-Американські Ветерани, Пост 1., Філядельфія, Па. — Ваше цінне письмо в справі українських капелянів в американських збройних силах ми одержали. Але з Вашою „Просьбою до українських Владик" найкраще звернутися Вам просто до владик, чи до Єпископських Ординаріятів. Там і зможете дістати інформації, як маються ті справи, та чому досі нема ні одного українського капеляна. Про Ваш часопис "Bugler" („Сурмач") уже була в нас згадка. Але й тут пригадуємо, щоб Вам надсилано адреси наших вояків, яким, як подаєте, посилаєте цей листок даром. Адреса: Ukrainian Veterans Post № 1., 2928 Poplar Street, Philadelphia, Pa.

ЯК СКЛАДАЮТЬ ЮВИЛЕЙНИЙ ДАР „СВОБОДІ"?

Дальші жертви зложили на „Ювилейний Дар „Свободі"

З нагоди ювилейного свята, відсвяткованого відділами ч. 39 (Українська Січ) і ч. 317 (Запорозька Січ) в Сиракюз, Н. Й. переслав Віктор Осухівський, секр. 39 від. $10. — Михайло Мазурко, Рачестер, Н. Й., З. Н. Трояновський, секр. братства св. Володимира, від. 87 У. Н. С. в Ленкестер, Н. Й. $10. („щоб' „Свобода" могла далі сповняти свої обовязки так, як сповняла через 50 літ у важкій праці").

(Дальші жертви будуть оголошені під тою самою рубрикою, себто: „Як складають Ювилейний Дар „Свободі"?).

ЗБЕРІГАЛИ ТАЙНУ ІНВАЗІЇ ФИЛИПИНСЬКИХ ОСТРОВІВ.

ВАШИНГТОН. — Департамент Війни заявив, що в останніх тижнях цензура звільнила около 400,000 листів і велике число пакунків, які були задержані в тій цілі, щоби крізь них не вийшла вістка про намір інвазії Филипинських островів. Листи і пакунки були вислані американськими вояками, що находяться на воєннім терені Тихого океану.

Багато листів були написані і вислані ще в липні, але військова цензура задержала їх, бо боялася щоб якимось чином не дісталася до Америки вістка про підготовку до наступу на Филипинські острови. Ці листи задержано в різних місцях середнього Тихого океану і на Гавайських островах.

Військова Почтова Служба каже, що багато родин американських вояків, які беруть тепер участь у воєнних боях на Филипинських островах, по довшій мовчанці дістануть по кілька листів нараз. Але їм поясняється, чому саме так є.

Військовий цензурі було дуже неприємно задержувати почту, каже Департамент Війни, але вона мусіла це зробити, бо справа великого і добре обдуманого нападу на Филипинські острови була така важна, що військова команда робила всі можливі заходи, аби про неї ніхто не знав.—OBI.

Франц Мольнар.

Дзвінки при санках

I.

Перед поверховою палаткою на краю оселі затрималися санки. Була гостра зима і на землі лежав грубий сніг.

Із санок вискочив пан директор Вадаш. Ніхто з околиці не міг би чогонебудь сказати про того молодого гарного чоловіка, що виглядав на грубого багача. Відпочатку осени приходив він щовечора до пані Кіс на склянку чаю, але ніяк для гарних очей бідної вдовички; його відвідини належали скоріш її чарівній доні Беллі, що в неї цей поважний джентельмен закохався на смерть.

В тому самому часі пан професор Шабо чимраз більше запивався лікером; частенько вертався в хату ґетьгеть пізно вночі. Сусіди знали про те, що Шабо був якби вже по заручинах із Беллею, аж ось директор Вадаш став гостювати в хаті пані Кіс. Але що прислуга приязної й милої Беллі явно стояла по боці оглядного директора, а не бідного професора, не залишилося Шабові справді нічого, крім лікеру і глухої зимової ночі, що була відтепер його єдиною потіхою.

Директор Вадаш побіг у своєму короткому спортовому кожусі в палатку і скоро вернувся звідтіля уже з Беллею.

— То гарно! — закликала дівчина і глянула з веселим усміхом на санки. Вона любила сміятися, бо тоді показувались у неї на лиці чарівні ямочки тай сніжнобілі зубки.

Вадаш чемненько поміг їй сісти на сани, обгорнув її дбайливо в бараницю тай сам сів коло неї.

— Їдьте в город, здовж закруту, вулицею Адраші і Степана! — сказав візникові.

Сани погнались бистро з місця. Як тільки рванули вперед, поклав Вадаш руку дбайливо дівчині підпліч. А здалека здавалося, начеб директор обіймав маленьку Беллю.

Саме тоді мандрував до коршми професор Шабо, як вільним бігом переїжджали санки попри його дім. Хоча цей чоловік пробував деколи топити своє горе в алькоголі, то таки тяжко йому було викинути з серця образ гарної дівчини; перемога директора глибоко вгризлася йому в душу.

Як тільки Шабо побачив сани, устав і сказав візникові задержатися.

— Мій пане, — крикнув до Вадаша — якби я мав таке щастя, щоб міг їхати саньми з такою гарною жінкою, то я казав би причепити коням такі дзвінки, що дзвонилиб як цимбали...

— Вперед! — крикнув директор на візника. А як понеслися сани мигом далі, схилився Вадаш до гарної дівчини і сказав:

— Коні таки справді повинні дістати дзвінки, щоб дзвонили як цимбали!

Але Белля навіть не усміхнулася.

II.

Сани прошуміли здовж пештенського битого шляху і скрутили до Бльоксберґу. Було розкішно колисатися в санках серед цієї здорової студені, що аж кусала. Белля сперлася об поруччя і сховала голову у волохатому комірі плаща.

Поки сани скрутили коло Бльоксберґу, піднявся пан Вадаш і шепнув щось візникові на вухо.

— Що сталося? — запиталася Белля.

— Маленька тайна! — відповів Вадаш.

— Алеж це не гарно з вашого боку! — сказала Белля, надувши губки.

Вадаш ухопив її руку і погладив її.

Сани задержались перед великою крамницею на музейній площі, де була вивіска фірми: „Сідла й кінська упряж".

— Вибачте на хвилинку — сказав директор до дівчини. Він вискочив з саней і побіг до крамниці. Белля усміхнулася мрячно, бо прочувала, в чому річ.

По кількох хвилинах вийшов директор на вулицю з якимось паном. То був купець, що ніс у руці дзвінки, які зараз обидва з візником прочепили до дишля. А пан Вадаш сів на сани і крикнув візникові: „Вперед! Вулиця Андраші й Степана!"

Белля усміхнулася вдоволена. Без слів ухопила руку директора, легко та боязко її стиснула. Так дякувала за дзвінки.

(Кінець буде).

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

АМБРІДЖ, ПА. — Бр. св. О. Николая, від. 276, повідомляє всіх членів, що **річні збори** відбудуться 10. грудня, точно в год. 2. пополудні. Довгуючі члени мусять раз в році вирівнати свої довги. Позамісцеві члени мають прислати свої вкладки до 16. грудня. Члени, що платять наперед за пів чи цілий рік, мають заплатити до 16. грудня. — За уряд: Ю. Монастирський, предс.; І. Ліцовський, кас.; М. Фук, секр.

БАЛТІМОР, МД. — **Річні збори** Бр. Пресв. Тройці, від. 320, відбудуться в неділю, 10. грудня, в 2. год. пополудні, в У. Н. Домі, 3101 О'Донел ул. Просимо членів і члениць прийти на ці збори, бо буде вибір уряду на 1945 рік. Та не забудьте привести нових членів хоч раз у життю. — Г. Шулька, секр.

ЧЕСТЕР, ПА. — Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 156, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що **річні збори** відбудуться в неділю, 10. грудня, точно в 1:30 пополудні. Просимо всіх членів обовязково прийти на ці збори, бо буде вибір уряду на 1945 рік. Котрого члена жена або діт ище не є в Союзі, просимо вписати ще в цім ювилейнім році. — За уряд: Н. Муляр, пр.; В. Трач, кас.; В. Новак, секр.

ШІКАҐО, ІЛЛ. — Місячні збори Бр. св. Стефана, від. 221, відбудуться в неділю, 10. грудня, в 12. год. вполудне, в Домі Відділів, 843 Н. Вестерн Еве. Просимо всіх членів й члениць частіше приходити на збори. — Ф. Васильовський, предс.; Д. Максимюк, кас.; Т. Швікула, секр.

ВЕСТ ПУЛМАН, ІЛЛ. — Сестр. Рожд. Пресв. Богородиці, від. 216, повідомляє всіх своїх члениць, що **річні збори** відбудеться в неділю, 10. грудня, в год. 3. пополудні, в салі церковній, 12205 Парнел Еве. Просимо всіх члениць прийти на збори, бо маємо важні справи полагодити і буде вибір урядників на наступний рік. Не приявна членица підлягає карі згідно зо статутом. — За уряд: К. Тупиця, предс.; Р. Білик, кас.; К. Шемердяк, секр.

СЕНТРАЛ ФАЛС, Р. АЙ. — **Річні збори** Тов. ім. Івана Франка, від. 93, відбудуться в неділю, 10. грудня, в год. 1. пополудні, в гали 59 Вентрал ул. Просимо всіх членів прийти, бо маємо важні справи до полагодження і буде звіт контр. комісії та вибір урядників на 1945 рік. Хто з членів, ще не має своїх дітей записаних до У. Н. Союзу, просимо це зробити на цих зборах. Неприявний член підлягає карі згідно з ухвалою. — За уряд: І. Клеменчук, предс.; П. Тітик, кас.; П. Бенковський, секр.

РАЧЕСТЕР, Н. Й. — Сестр. Рожд. Пресв. Богородиці, від. 36, повідомляє своїх члениць, що **річні збори** відбудуться в неділю, 10. грудня, в гали церковній, в годині 2. точно. Просимо члениць явитися точно на означений час, бо будемо мати важні справи до вирішення. Буде вибір уряду на 1945 рік. Просимо вирівнати свої вкладки цего місяця, а не перетягати на наступний [illegible] — За уряд: Евд[illegible] Геруля, пр.; Анастазія Грицак, кас.; Марія Ху[illegible]ак, секр.

СИРАКЮЗ, Н. Й. — **Річні збори** Тов. Запорожська Січ, від. 317, відбудуться в неділю, 10. грудня, зараз по Сл. Божій, в гали У. Н. Дому, 1317 Вест Феєт ул. Просимо членів прийти і вислухати звіту урядників і контр. комісії. Буде вибір уряду на 1945 рік. Неприявний член підлягає карі згідно зо статутом. — За уряд: Г. Моздір, предс.; Ів. Кіщак, кас.; М. Дидик, секр.

КУПУЙТЕ ВОЄННІ БОНДИ

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

Дня 5. грудня 1944 р. помер на удар серця

ТЕОДОР ІВАНИЛО,

довголітний член і касієр Бр. св. Василія, від. 168 У. Н. Союзу в Перт Амбой, Н. Дж.

Покійний походив зо села Черче, пов. Рогатин, Галичина. Полишив у смутку жену Катерину і 3 дочки. Вступив до У. Н. Союзу і до Братства св. Василія в 1912 році. Був добрим членом і урядником у відділі.

Похорон відбудеться в пятницю рано, 8. грудня. — В. Й. П.!

П. Маник, секр.

КОТСВІЛ, ПА. — Тов. ім. Богдана Хмельницького, від. 248, повідомляє всіх членів і члениць, що **річні збори** відбудуться 10. грудня, в годині 12. зараз по Сл. Божій, в гали парохіяльній. Просимо прийти і вислухати звіту урядників і контр. комісії. Буде Буде вибір уряду на 1945 рік. Хто з членів що не має своїх дітей записаних до У. Н. Союзу, просимо це зробити на річних зборах. — За уряд: М. Пик, предс.; М. Маскула, кас.; М. Кобилянський, секр.

БРОНКС, Н. Й. — Тов. Згода, від. 210, повідомляє, що **річні збори** відбудуться в суботу, 9. грудня, в год. 8. ввечір, в гали 1243 Пюрітен Еве. Буде звіт за 1944 рік і вибір урядників на рік 1945. — С. Завадовський, предс.; І. Франко, секр.; Т. Давидів, касієр.

КЛИФТОН, Н. ДЖ. — **Річні збори** Тов. Укр. Січ, від. 182, відбудуться в неділю, 10. грудня, в годині 2. пополудні, в гали парохіяльній, 45-47 Говп Еве., Пасейк. На порядку буде звіт контр. комісії за 12 місяців, вибір уряду на 1945 рік і інші важні справи. Тому всі члени обовязково мають явитись на збори. Кара згідно з ухвалою. — О. Боднарчук, пр.; Г. Яськів, секр.; А. Терпко, кас.

ГВАРТСТОН, Н. Й. — Тов. „Просвіта, від. 129, повідомляє, що **річні збори** відбудуться в суботу, 9. грудня, в 8. год. ввечір, під ч. 146-22 22 Еве. Обовязком всіх членів є прийти на ці збори, бо є важні справи до полагодження. Не явившийся член заплатить кару згідно зо статутом. — М. Баран, предс.; М. Бринь, кас.; М. Дзярський, секр.

СИРАКЮЗ, Н. Й. — Тов. Укр. Січ, від. 39, повідомляє членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 10. грудня, в 3. годині пополудні, в У. Н. Домі. Просимо членів прийти на час, як також вирівнати залеглости на цих зборах, бо це останні в цім році. — За уряд: О. Шмокалюк, пр.; В. Осохівський, фін. секр.; А. Кудлик, кас.; А. Яворський, рек. секр.

БРУКЛИН (САВТ), Н. Й. — Бр. св. О. Николая, від. 293, буде мати **річні збори** в неділю, 10. грудня, в церковній салі при 19. вул. (між 5. і 6. евеню), негайно по с[illegible]ній Сл. Божій (в 12. годині). Буде річний звіт і вибір нового уряду. — І. Ли[illegible]стовецький, гол.; Анна Томашевська, кас.; Марія Демидчук, секр.

ТАРЗАН, ч. 1087. Дивний рух.

KNIFE IN HAND TARZAN CREPT UP BEHIND THE GORILLA.

З ножем у руці Тарзан підсунувся до горила.

"WHAT ARE YOU DOING?" THE GIRL ASKED. "YOU'D BE SURPRISED," THE APE-MAN ANSWERED GRIMLY.

„Що ви робите?" спиталася дівчина. „Ви здивуєтеся", сказав Тарзан.

WITH A SWIFT MOTION HE SLASHED THE GORILLA'S BONDS. THE BEAST SHOOK FREE.

Скорим рухом він перерізав вузли горилля. Звір був вільний.

AN INSTANT LATER, THE MONSTER SWEPT THE GIRL INTO HIS POWERFUL ARMS, AND FLED.

В одну мить горилль схопив дівчину в свої могутні лаби й втік.

REX MAXON